

Bijlage 3 Leeswijzer: juridisch kader, definities en afkortingen

Juridisch kader voor het betrekken van naasten:

Bij het betrekken van naasten in de verschillende fasen van een crisis handelen hulpverleners volgens de geldende privacywetgeving, zoals de Wet bescherming persoonsgegevens (WBP) en volgens de Wet op de geneeskundige behandelingsovereenkomst (WGBO):

- Het is aan de persoon in crisis om te beslissen of hij wil dat zijn naasten betrokken worden. Als de persoon desgevraagd geen toestemming geeft om zijn naasten te betrekken, kan de hulpverlener de naasten uitsluitend niet-persoonsgebonden informatie verstrekken.
- Als de persoon wordt opgenomen met een BOPZ-maatregel of -machtiging gelden er afwijkende regels: de hulpverlener informeert naasten over het verblijf en ontslag. Zij ontvangen geen medisch inhoudelijke informatie, tenzij de persoon daar toestemming voor geeft.¹
- Op basis van de WGBO kan een hulpverlener, mits hier zwaarwegende redenen voor zijn, besluiten om de WGBO boven de privacywetgeving te stellen en vanuit goed hulpverlenerschap naasten te betrekken.²
- Hulpverleners maken gebruik van de aanbevelingen in de generieke module 'Samenwerking en ondersteuning naasten van mensen met psychische problematiek' voor de organisatie van samenwerking met naasten binnen de geldende (wettelijke) randvoorwaarden. De '[Criteria familiebeleid vanuit cliënten- en familieperspectief](#)' van het LPGGz en haar lidorganisaties vormden een belangrijk uitgangspunt bij het opstellen van deze module.
- Indien aanwezig maken hulpverleners gebruik van familiebeleid binnen de GGz-instelling, waarin afspraken gemaakt zijn over de bejegening, het informeren, het bij de zorg betrekken en het ondersteunen van naasten. Het LPGGz bevordert dit familiebeleid en draagt er zorg voor dat de criteria vanuit cliënten- en naastenperspectief hierin meegenomen worden (LPGGz, 2014).

De juridische randvoorwaarden rondom de informatie-uitwisseling tussen hulpverleners en tussen hulpverleners en naasten na de beoordeling door de SPV/verpleegkundig specialist en A(N)IOS/psychiater beschrijven we in paragraaf 3.4.

Definities:

In de module hanteren we de volgende definities:

- *Acuut psychiatrisch hulpverlener*: BIG-geregistreeerde professional: een psychiater, SPV, verpleegkundig specialist GGz, een A(N)IOS of een verslavingsarts KNMG. Acuut psychiatrische hulpverleners moeten beschikken over [specifieke kennis en vaardigheden](#): crisisbeoordelingen/-interventies vragen specifieke deskundigheid en daarom ervaring en scholing.
- *Achterwacht*: De psychiater van de acuut psychiatrische hulpverlening. De psychiater is tijdens een beoordeling telefonisch bereikbaar en indien nodig snel ter plaatse.
- *Crisisafspraken*: Afspraken die handvatten bieden voor een bekende GGz-patiënt, zijn naasten en hulpverleners om een crisissituatie te voorkomen (zie paragraaf 3.2).
- *Crisiskaart*: samenvatting van crisisafspraken, beschrijft wat voor de persoon belangrijk is, wanneer hij psychiatrisch in crisis verkeert (zie <http://www.crisiskaartggz.nl/crisiskaart/> en paragraaf 3.2).
- *De-escaleren*: het creëren en/of herstellen van rust en veiligheid voor de persoon in crisis en zijn omgeving.
- *Ervaringsdeskundigen*: personen die behandeld zijn in de GGz hebben de mogelijkheid om zich te laten scholen tot ervaringswerker. Zie voor meer informatie het [Beroepscompetentieprofiel Ervaringsdeskundigheid](#).

- *Herstel*: Een verandering van iemands houding, waarden, gevoelens, doelen, vaardigheden en/of rollen: een manier van een bevredigend en hoopvol leven ondanks de beperkingen die met de aandoening gepaard gaan (Anthony, 2002).
- *Huisartsenzorg*: De zorg en triage in de huisartsenpraktijk en op de HAP.
- *Maatschappelijke ondersteuning*: Onder andere hulpverleners in beschermd wonen, de maatschappelijke opvang en het sociaal wijkteam.
- *Naasten*: Familieleden en andere naastbetrokkenen (bijvoorbeeld vrienden en burens) van personen in crisis met (het vermoeden van) een acute psychiatrische stoornis, bijvoorbeeld een wettelijk vertegenwoordiger van de persoon. De persoon in crisis kan vaak aangeven wie relevante naasten zijn en welke naasten hij graag betreft bij de beoordeling: dit kan ook één naaste zijn.
- Personen met het vermoeden van een acute psychiatrische stoornis: Personen met kenmerken van verwardheid en/of suïcidaliteit, zie Bijlage 1. GGz-triagewijzer.
- *Triage*: het maken van een inschatting van de urgentie van de crisis op basis van kenmerken van de persoon en de omgeving. De urgentie bepaalt de wachttijd op de hulpverlening en welke hulpverlener(s) worden ingeschakeld.
- *Uitslaapbed*: Een bed voor een persoon onder invloed voor wie de acuut psychiatrisch hulpverlener beoordeelt dat hij niet opgenomen hoeft te worden in een psychiatrische instelling, maar gebaat is bij een kort verblijf in een bed met expertise van de verslavingszorg en nabijheid van somatische zorg.
- *Verwijzer*: Degene die de persoon in crisis aanmeldt bij de acuut psychiatrische hulpverlening. Veelvoorkomende verwijzers zijn de huisarts/HAP, politie, de persoon zelf en zijn naaste.³
- *Voorwacht*: De acuut psychiatrisch hulpverlener die de telefonische triage uitvoert in stap 3.
- Waar we in deze generieke module spreken over 'hij' en 'hem', bedoelen we 'hij' of 'zij' en 'hem' of 'haar'.

Afkortingen:

We hanteren verschillende afkortingen in de module:

- A(N)IOS: Arts (Niet) In Opleiding tot Specialist
- ANW-uren: Avond-, Nacht- en Weekenduren
- BOPZ-maatregel: Een maatregel die valt onder de Wet Bijzondere Opnemingen Psychiatrische Ziekenhuizen (BOPZ). De Wet BOPZ beschrijft de voorwaarden voor een onvrijwillige opname in een psychiatrische instelling:
 - Een inbewaringstelling (IBS) is een spoedmaatregel voor een gedwongen opname in een BOPZ-erkende GGz-instelling of ziekenhuisafdeling.
 - Een rechterlijke machtiging (RM) is een beslissing van de rechter dat een persoon gedwongen opgenomen kan worden of blijven.
- GGD: Gemeentelijke Gezondheidsdienst
- GHB: Een drug
- HAP: Huisartsenpost
- HIC: High en Intensive Care in de psychiatrie
- IHT: Intensive Home Treatment
- KNMG: Koninklijke Nederlandse Maatschappij der Geneeskunst
- LPGGz: Landelijk Platform GGz (vertegenwoordiging patiënten en naasten)
- Ministerie van V&J: Ministerie van Veiligheid en Justitie
- Ministerie van VWS: Volksgezondheid, Welzijn en Sport

GGZ Standaarden

- MPU: Medisch Psychiatrische Unit
- NIFP: Nederlands Instituut voor Forensische Psychiatrie en Psychologie
- NTS: Nederlandse Triage Standaard
- PAAZ: Psychiatrische Afdeling Algemeen Ziekenhuis
- POH-GGz: De praktijkondersteuner huisarts GGZ (POH-GGZ) is opgeleid als bijvoorbeeld sociaalpsychiatrische verpleegkundige, verpleegkundige, psycholoog of maatschappelijk werker met veelal een aanvullende POH-GGZ-opleiding. De POH-GGZ biedt vraagverheldering, diagnostiek, (langer durende) ondersteuning en begeleiding of kortdurende behandeling aan patiënten met klachten van psychische, psychiatrische, psychosociale of psychosomatische aard onder verantwoordelijkheid van de huisarts.
- PUK: Psychiatrische Universiteitskliniek
- RAV: Regionale Ambulance Voorziening
- RIBW: Regionale Instelling voor Beschermende Woonvormen
- ROAZ: Regionaal Overleg Acute Zorg
- RTIC: Real-Time Intelligence Center
- SBAR: Situation, Background, Assessment, Recommendation (methode voor communicatie tussen verschillende hulpverleners)
- SEH: Spoed Eisende Hulp van een Algemeen Ziekenhuis
- SPV: Sociaal psychiatrisch verpleegkundige
- TWAZ: Tijdelijke Wet Ambulancezorg
- UMC: Universitair Medisch Centrum
- VNG: Vereniging Nederlandse Gemeenten
- WGBO: Wet op de Geneeskundige Behandelovereenkomst

¹ In de volgende artikelen van de Wet BOPZ is opgenomen wanneer er informatie-uitwisseling zonder toestemming van de patiënt plaatsvindt met de huisarts en/of naasten: artikelen 5, 9, 12, 21, 34k, 38a en 45.

² Dit onderdeel vereist, evenals het toepassen van beperkende maatregelen zonder BOPZ-maatregel op de beoordelingslocatie en bij het vervoer, nadere juridische uitwerking.

³ Indien de persoon in crisis een bekende GGz-patiënt is en hij en zijn naasten beschikken over het telefoonnummer van de GGz-crisisdienst. Met de term verwijzer wijken we in deze module af van de term verwijzer in de DBC-spelregels.